

Mint egy kísértethistória

Lawrence Hill: Valaki ismeri a nevemet

„Félelmetes rajzok Afrika térképén,
Nagy kutatók elméjéből előlépven.

Hol a lakhatatlan vidékekre
Elefánt kerül a városok helyére.”

Jonathan Swift

Aminata Diallo élete nem volt hétköznapi. Sőt mi több, élete tele volt utazásokkal és kalandokkal. De nem úgy, ahogy azt elsőre gondolnánk. Nem jó értelemben volt eseménydús az élete, hanem éppen fordítva. Hosszú élete során három kontinensen is megfordult (Afrika, Amerika és Európa), és saját bőrén tapasztalta meg a rabszolgaság minden kellemetlen velejáróját.

Fiatal lányként elrabolták szülőfalujából, hogy áthajózzanak vele és társaival az Újvilágba. Nagy megrázkódtatásként érte, hogy a saját fajtájából valók segítségével tették őt rabszolgává, de még nagyobb megrázkódtatást jelentett számára az út szülőföldjéről a toubobok világába. Az út során számos kellemetlenségnek lehetett a szemtanúja (bűz, zundulás, megaláztatás, éhezés és halál), de Aminata nem adta fel. Nem tört meg, mert élni akart, és elhatározta, hogy egyszer hazatér.

Erős lelkierejének köszönhetően túlélte hát a hosszú hajóutat, és Dél-Karolinában egy indigóültetvényen elsajátította a toubabok nyelvét. Sőt, olvasni és számolni is megtanult. Ennek köszönhetően az ültetvényről egy gazdag kereskedőhöz került, akinél kamatoztatni tudta minden tudását. Hosszú évekig volt a kereskedő segítségére, de amikor kitört a függetlenségi háború, Aminata úgy gondolta, hogy elérkezett az idő a szabadulásra. Az angolok ugyanis megígérték a mellettük harcoló feketéknek, hogy a harc fejében felszabadítják őket.

Az angolok a háborút elvesztették, de a feketéknek tett ígéretüket igyekeztek betartani. Terveik alapján megkezdődött hát a feketék toborzása, akiket a brit gyarmatokra kívántak szállítani. Ebben Aminata is segédkezett nekik. Mégpedig úgy, hogy összeírta azon néger nevéit, akik valamilyen úton-módon az angol hadsereg segítségére voltak. Így született meg a Négerek Könyve (Book of Negroes), amely 3000 fekete férfi, nő és gyermek nevét és személyes adatait tartalmazta. Őket 1783 során elhajóztatták New Yorkból a brit gyarmatokra.

Aminata Új-Skóciában szállt partra, ahol várta a jól megérdemelt boldogságot. Ám ez nem jött el számára, sőt mi több, a legtöbb ide érkező feketének sem jelentette a boldogságot az angol partvidék (nem volt elég megművelhető földterület, kevés volt a munkalehetőség és nem volt elegendő az élelem). Hosszú tanakodás után az angolok úgy döntöttek, újabb lehetőséget adnak a volt rabszolgáknak, és lehetővé tették számukra, hogy továbbhajózzanak és letelepedjenek Afrikában. Vagyis „megengedték nekik”, hogy visszatérjenek oda, ahonnan egykor útnak indultak.

Ezt az Afrika Bizottság nevű társaság biztosította, akik a Sierra Leone folyónál megvásároltak 280 000 hektárnyi területet – ennek neve lett Freetown – és a volt rabszolgák rendelkezésére bocsátották (máig úgy tekintenek az első Amerikából érkezett feketékre, mint a modern Sierra Leone megalapítóira). Főszereplőnk, Aminata Diallo is élt ezzel a lehetőséggel, hiszen egyetlen éltető célja az volt, hogy egyszer az életében hazatérhessen és megtudja, mi történt falujával és annak lakóival.

Így történt meg, hogy Aminata újra afrikai földre léphetett, és valóra válhatott az álma. Segítséggel megkereste falujának, Bayonak romjait, és végre ráébredt a valóságra: a boldogságot nem egy földrajzi helyen találhatjuk meg, hanem egy olyan helyen, ami mindenki-ben belül lakozik. Ez a hely pedig az emberi szívben van.

Aminata története azonban Afrikában még nem ért véget. Nem ért véget, ugyanis felkérték az abolícionista lelkesült angolok, hogy tartson velük Angliába. Aminata hosszú töprengés után csatlakozott az abolícionistaikhoz és Londonba hajózott. Itt találkozott az angol királlyal és a politikusokkal, és beszélt magáról a rabszolgaságról. Minden megmaradt erejével arra törekedett, hogy megismertesse a világgal az életét és a rabszolgaság gyötrelmeit: belefogott életrajzá-nak megírásába.

A rabszolga-kereskedelem elleni harc végül elérte célját, az 1800-as évek elején Anglia (majd 1808-ban USA) betiltotta a rabszolga-kereskedelmet. Ezt követően pedig szép lassan gyökeret vert az a nézet is, hogy magát a rabszolgaság intézményét is el kell törölni. Ez Angliában 1833-ban valósult meg (az USA-ban az amerikai polgárháborút követően szüntették meg a rabszolgaságot).

Magát a történetet az idős Aminata elbeszéléséből ismerjük meg, aki 1803-ban, öregén és fáradtan úgy dönt, megosztja tapasztalatait az utódokkal. Elmeséli boldog gyermekkorát, majd rátér a szomorú valóságra: részletekbe menően felfedi az őt ért atrocitásokat, és bemutatja, milyen is valójában az emberek személyiségét, hovatartozását, vallását semmibe vevő rabszolga-kereskedelem. Legnagyobb rossznak azt nevezi meg, hogy a rabszolgaság kiirtja az emberekből az emberséget. Ezt saját bőrén is megtapasztalhatta, amikor elváltatták őt gyermekeitől, vagyonától és méltóságától.

Bár Aminata Diallo személye Lawrence Hill elméjének kitalációja csupán, mégis olyan erőt képvisel, amely nem fikció, nem túlzás, és nem egy könnyen megbocsátható hiba. Aminata egy olyan nép, egy

1 Lawrence Hill,
Valaki ismeri a nevet,
Könyvmolyképző
Kiadó, Szeged,
2013, 19.

olyan entitás megtestesítője, amely megtapasztalta a rabszolgaság intézményének minden egyes oldalát és túlélte a megaláztatást, az egyes sorscsapásokat. Nem adta fel sohasem, hanem mindig felállt és folytatta az útját. Élete – mely igencsak hosszúra és eseménydúsra sikeredett – céljának pedig azt nevezte meg, hogy felnyissa az emberek szemét a rabszolgatartással kapcsolatban.

Részlet a műből: „[T]áplálj erős bizonytalanságot a rózsaszínnel szemben! A rózsaszín sokak szemében az ártatlan gyermekkort jelképezi, ám véletlenül se hagyd, hogy megtévesszen a horizont alá bukó nap gyönyörű fénye! Sok-sok kisgyermek, anya és apa feneketlen temetője fekszik alatta a mélyben. Iszonyattal tölt el, amikor a temérdek, hullámsírban nyugvó afrikaira gondolsz.”¹

Lawrence Hill regénye a Publishers Weekly szerint „Ragyogó, felkavaró és lelkesítő remekmű”. Szerintem egy olyan könyv, mely izgalmasan összefoglal, feltár és megmagyaráz. Összefoglal, mert leírja a rabszolgaság egyes állomásait, formáit (elfogás, hajút, árverés, ültetvényes élet, szabadság, abolicionizmus). Feltár, mert őszintén ír a rabszolgasággal járó fájdalomról, gondokról és érzésekről. Végezetül pedig megmagyaráz, hiszen Aminata sorsa az, amin keresztül megérthetjük, hogy mit jelenthet egy feketének maga a rabszolgaság.

Archiboldo sashimi, akció, 2011, Re-Modernologio, phase 2, Aomori Contemporary Art Centre, Aomori, Japán

